MALTA

QORTI KRIMINALI

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-24 ta' Novembru, 2009

Numru 4/2005

Ir-Repubblika ta' Malta

versus

Dr Noel Arrigo LL.D., iben Maurice u Iris *née* Lapira, imwieled tas-Sliema nhar is-26 ta' Diċembru 1949 u residenti fil-fond numru 186, Saint Margaret Street, Siġġiewi, jew f'numru 440A, Main Street, San Pawl il-Baħar, detentur ta' karta ta' identità bin-numru 489501(M)

Il-qorti rat l-Att ta' l-Akkuża numru 4 ta' l-2005 li bih l-Avukat Ġenerali f'isem ir-Repubblika ta' Malta, wara li qal illi:

<u>*L-EWWEL KAP*</u>

F'xi żmien qabel il-5 ta' Lulju 2002, Mario Camilleri kien ġie akkużat quddiem il-Qorti Kriminali b'diversi reati, fosthom traffikar tad-droga kokajina. Camilleri ammetta dawn l-akkużi u, fil-11 ta' Ġunju 2001, ġie ikkundannat mill-Qorti Kriminali għall-piena ta' sittax-il sena priġunerija. L-imsemmi Camilleri appella minn din is-sentenza u, fir-rikors ta' l-appell tiegħu, talab lill-Qorti ta' l-Appell Kriminali sabiex tirriduċi l-piena imposta mill-Qorti Kriminali.

Xi żmien wara, it-tifel ta' Mario Camilleri, Pierre Camilleri, avviċina lil ċertu Joseph Zammit, magħruf bħala *is-sei*, u staqsieh x'seta' jagħmel biex dan igħin lil missieru li kien wasal għas-sentenza quddiem il-Qorti ta' l-Appell Kriminali. Din il-Qorti kienet kolleġġjalment komposta mill-akkużat il-Prim'Imħallef Noel Arrigo, u mill-Imħallfin Patrick Vella u Joseph Filletti.

Ftit jiem wara, Joseph Zammit kellem lil ċertu Anthony Grech Sant, ħabib antik tal-Prim'Imħallef Noel Arrigo, u talbu sabiex ikellem lill-imsemmi Prim'Imħallef u jagħmillu l-proposta li jgħin lil Mario Camilleri għal kumpens ta' somma ta' għaxart elef lira. Anthony Grech Sant avviċina lill-Prim'Imħallef Arrigo u offrielu din l-istess somma sabiex igħin lill-imsemmi Mario Camilleri fis-sentenza li jagħtih u dan għall-kumpens imsemmi u b'hekk ma jiddeċidix l-istess sentenza skond il-liġi u skond il-kuxjenza kif kien fid-dmir li jagħmel. Il-Prim Imhallef Noel Arrigo aċċetta l-offerta u wiegħed lil Anthony Grech Sant li kien ser jara kif jista' jgħinu.

Illi fil-frattemp Joseph Zammit iddeċieda li jmur ikellem lill-Prim'Imħallef personalment u jagħmillu l-istess proposta. Għal darb'ohra l-Prim'Imħallef aċċetta li jgħin lil Mario Camilleri. Xi jiem qabel is-sentenza Joseph Zammit reġa' ltaqa' mal-Prim'Imħallef Noel Arrigo li qallu definittivament

li kienu sejrin jirranġawlu. Il-Prim'Imħallef qabel li s-somma msemmija kellha tingħata lilu wara s-sentenza.

L-Imħallef Patriċk Vella kien ġie wkoll avviċinat mill-imsemmi Joseph Zammit u l-istess Imħallef aċċetta l-offerta u, ta' dan l-għemil, ġie wkoll sussegwentement akkużat. L-Imħallef Joseph Filletti qatt ma ġie avviċinat.

Fil-5 ta' Lulju 2002 il-Qorti ta' l-Appell Kriminali, komposta mill-akkużat il-Prim'Imħallef Noel Arrigo, u mill-Imħallfin Patrick Vella u Joseph Filletti taw is-sentenza fil-konfront ta' Mario Camilleri u ssostitwew il-piena ta' sittax-il sena priġunerija b'waħda ta' tnax-il sena priġunerija u dan l-akkużat għamlu in eżekuzzjoni ta' l-aċċettazzjoni da parti tiegħu ta' l-offerta li kienet saritlu kif fuq deskritt sabiex igħin lill-imsemmi Mario Camilleri fis-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell Kriminali.

Dakinhar stess, wara s-sentenza, Joseph Zammit mar jistenna lill-Prim'Imħallef Noel Arrigo ħdejn l-uffiċċju tiegħu ġewwa Strada Forni fil-Belt Valletta biex jikkompensah talli fil-fatt għen lil Camilleri kif kien wiegħed li jagħmel. Meta wasal il-Prim'Imħallef, dan ħa l-*envelope* bil-flus u telaq.

B'għemilu l-imsemmi Dr Noel Arrigo sar ħati talli, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, in konnessjoni mal-kariga jew impjieg tiegħu, talab, irċeva jew aċċetta għalih jew għal ħaddieħor xi rigal jew wegħda jew offerta ta' xi rigal fi flus jew f'utli ieħor jew ta' xi vantaġġ ieħor, li għalih huwa ma kellux jedd, b'dan li l-iskop tal-ħlas, tal-wegħda jew ta' l-offerta kien sabiex jonqos li jagħmel dak li kien fid-dmir tiegħu li jagħmel u b'dan ukoll illi barra milli aċċetta l-ħlas, il-wegħda jew l-offerta fil-fatt naqas li jagħmel dak li kien fid-dmir tiegħu li jagħmel.

akkuża lil Noel Arrigo:

talli, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, in konnessjoni mal-kariga jew impjieg tiegħu, talab, irċeva jew aċċetta għalih jew għal ħaddieħor xi rigal jew wegħda jew offerta

ta’ xi rigal fi flus jew f’utli ieħor, jew ta’ xi vantaġġ ieħor, li għalih huwa ma kellux jedd, b’dan li l-iskop tal-ħlas, tal-wegħda jew ta’ l-offerta kien sabiex jonqos li jagħmel dak li kien fid-dmir tiegħu li jagħmel, u b’dan ukoll illi barra milli aċċetta l-ħlas, il-wegħda jew l-offerta, fil-fatt naqas li jagħmel dak li kien fid-dmir tiegħu li jagħmel;

u talab:

illi jingħamel skond il-liġi kontra l-imsemmi akkużat u illi jiġi kundannat għall-piena ta’ priġunerija minn sitt xhur sa tliet snin skond dak li hemm u jintqal fil-paragrafi (*b*) u (*ċ*) ta’ l-artikolu 115 tal-Kodiċi Kriminali jew għal kull piena oħra li tista’ skond il-liġi tingħata għall-ħtija ta’ l-imsemmi akkużat.

Fl-istess Att ta’ l-Akkuża l-Avukat Ġenerali kompla jgħid illi:

<u>IT-TIENI KAP</u>

F’xi żmien qabel il-5 ta’ Lulju 2002, Mario Camilleri kien ġie akkużat quddiem il-Qorti Kriminali b’diversi reati, fosthom traffikar tad-droga kokajina. Camilleri ammetta dawn l-akkużi u, fil-11 ta’ Ġunju 2001, ġie kkundannat mill-Qorti Kriminali għall-piena ta’ sittax-il sena priġunerija. L-imsemmi Camilleri appella minn din is-sentenza u, fir-rikors ta’ l-appell tiegħu, talab lill-Qorti ta’ l-Appell Kriminali sabiex tirriduċi l-piena imposta mill-Qorti Kriminali. Il-Qorti ta’ l-Appell Kriminali kienet kolleġġjalment komposta mill-akkużat il-Prim’Imħallef Noel Arrigo, u mill-Imħallfin Patrick Vella u Joseph Filletti.

Id-deċiżjoni finali tal-Qorti ta’ l-Appell Kriminali kolleġġjalment komposta, kif kienet il-Qorti li ddeċidiet l-appell ta’ Mario Camilleri, kellha tkun skond il-fehma tal-maġġoranza tal-membri tagħha biex b’hekk deċiżjoni ta’ kull wieħed mill-Imħallfin waħdu ma setgħetx tkun suffiċjenti mingħajr il-kunsens ta’ almenu wieħed mill-Imħallfin l-oħra. Fil-fatt l-Imħallef Patrick Vella kien ġie wkoll avviċinat mill-imsemmi Joseph Zammit u l-istess

Imħallef aċċetta l-offerta u ta' dan l-għemil ġie wkoll sussegwentement akkużat. L-Imħallef Joseph Filletti qatt ma ġie avviċinat.

Xi żmien wara, Anthony Grech Sant avviċina lill-Prim'Imħallef Arrigo u talbu biex jgħin lil Mario Camilleri u għal dan l-iskop offrielu kumpens ta' somma ta' għaxart elef lira. L-akkużat, il-Prim'Imħallef Noel Arrigo, wiegħed lil Anthony Grech Sant li kien ser jara kif jista' jgħin lil Mario Camilleri. L-akkużat aċċetta l-offerta u l-wegħda ta' vantaġġ mhux xieraq ta' Anthony Grech Sant bil-għan li jeżerċita influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif jiddeċiedi ta' l-inqas wieħed mill-Imħallfin l-oħra li miegħu kienu jikkomponu l-Qorti ta' l-Appell Kriminali fil-każ ta' Mario Camilleri. Dan għaliex, kif ingħad izjed 'il fuq, id-deċiżjoni tiegħu waħdu kellha neċessarjament tiġi supplementata bid-deċiżjoni ta' almenu wieħed mill-Imħallfin l-oħra, kif fil-fatt ġara.

Ftit żmien wara Joseph Zammit avviċina lill-Prim'Imħallef Noel Arrigo u għamillu l-istess proposta u, għal darb'ohra, il-Prim'Imħallef aċċetta li jgħinu. L-akkużat reġa' aċċetta din l-offerta bil-għan li jeżerċita influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif jiddeċiedi ta' l-inqas wieħed mill-Imħallfin l-oħra li miegħu kienu jikkomponu l-Qorti ta' l-Appell Kriminali fil-każ ta' Mario Camilleri. Xi jiem qabel is-sentenza Joseph Zammit reġa' ltaqa' mal-Prim'Imħallef Noel Arrigo li qallu definittivament li kienu sejrin jirranġawlu.

B'għemilu, l-imsemmi Dr Noel Arrigo sar ħati talli rċeva u aċċetta xi offerta jew wegħda ta' xi vantaġġ mhux xieraq għalih innifsu jew għal xi ħadd ieħor bil-għan li jeżerċita xi influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif jiddeċiedi xi uffiċjal jew impjegat pubbliku, b'dana wkoll illi sar ħati ta' reat li hu, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, kellu jissorvelja biex ma jsirx jew li minħabba l-kariga tiegħu huwa kellu d-dmir li jimpedixxi.

Għalhekk akkuża lil Noel Arrigo:

talli rċieva u aċċetta xi offerta jew wegħda ta' xi vantaġġ mhux xieraq għalih innifsu jew għal xi ħadd ieħor bil-għan li jeżerċita xi influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif jiddeċiedi xi uffiċjal jew impjegat pubbliku, b'dana wkoll illi sar ħati ta' reat li hu, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, kellu jissorvelja biex ma jsirx jew li minħabba l-kariga tiegħu huwa kellu d-dmir li jimpedixxi;

u talab:

illi jingħamel skond il-liġi kontra l-imsemmi akkużat u illi jiġi kundannat għall-piena ta' priġunerija għal żmien minn ħames xhur sa tmintax-il xahar skond dak li hemm u jintqal fis-subinċiż (2) ta' l-artikolu 121A u 141 tal-Kodiċi Kriminali jew għal kull piena oħra li tista' skond il-liġi tingħata għall-ħtija ta' l-imsemmi akkużat.

Fl-aħħarnett l-Avukat Ġenerali kompla jgħid illi:

IT-TIELET KAP

F'xi żmien qabel il-5 ta' Lulju, 2002, Mario Camilleri kien ġie akkużat quddiem il-Qorti Kriminali b'diversi reati, fosthom traffikar tad-droga kokajina. Camilleri ammetta dawn l-akkużi u, fil-11 ta' Ġunju, 2001, ġie kkundannat mill-Qorti Kriminali għall-piena ta' sittax-il sena priġunerija. L-imsemmi Camilleri appella minn din is-sentenza u, fir-rikors ta' l-appell tiegħu, talab lill-Qorti ta' l-Appell Kriminali sabiex tirriduċi l-piena imposta mill-Qorti Kriminali. Il-Qorti ta' l-Appell Kriminali kienet kolleġġjalment komposta mill-akkużat il-Prim'Imħallef Noel Arrigo, u mill-Imħallfin Patrick Vella u Joseph Filletti.

Xi żmien wara, Anthony Grech Sant avviċina lill-Prim'Imħallef Noel Arrigo u talbu biex igħin lil Mario Camilleri għal kumpens ta' somma ta' għaxart elef lira. L-akkużat, il-Prim'Imħallef Noel Arrigo, wiegħed lil Anthony Grech Sant li kien ser jara kif jista' jgħinu. Ftit żmien wara Joseph Zammit avviċina lill-Prim'Imħallef Noel Arrigo u għamillu l-istess proposta, u, għal darb'oħra, il-Prim'Imħallef aċċetta li jgħinu. Xi jiem qabel is-sentenza

Joseph Zammit reġa’ ltaqa’ mal-Prim’Imħallef Noel Arrigo li qallu definittivament li kienu sejrin jirranġawlu.

L-akkużat Dr Noel Arrigo, bħala Prim’Imħallef, kellu dover skond il-Kostituzzjoni ta’ Malta li ma jikkomunika, direttament jew indirettament, ma’ ħadd dwar kawża li kienet għadha ma nqatgħatx, barra minn fil-Qorti bil-miftuħ.

B’għemilu, l-imsemmi Dr Noel Arrigo sar ħati talli, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, ikkomunika jew ippubblika dokument jew fatt li ġie fdat lilu jew li kien ġie magħruf minnu minħabba l-kariga jew impjieg tiegħu, u illi kellu jibqa’ sigriet, jew b’xi mod għen biex jiġi magħruf.

Għalhekk kompla akkuża lil Noel Arrigo:

talli, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, ikkomunika jew ippubblika dokument jew fatt li ġie fdat lilu jew li kien ġie magħruf minnu minħabba l-kariga jew impjieg tiegħu, u illi kellu jibqa’ sigriet, jew b’xi mod għen biex jiġi magħruf;

u talab:

illi jingħamel skond il-liġi kontra l-imsemmi akkużat u illi jiġi kundannat għall-piena ta’ priġunerija għal żmien ta’ mhux aktar minn sena jew il-multa skond dak li hemm u jintqal fl-artikolu 133 tal-Kodiċi Kriminali jew għal kul piena oħra li tista’ skond il-liġi tingħata għall-ħtija ta’ l-imsemmi akkużat.

Ippreżenta wkoll nota b’lista ta’ xhieda u ta’ dokumenti.

L-akkużat ressaq dawn l-eċċezzjonijiet preliminari, li qegħdin jinġiebu hawn *verbatim*:

1. illi, *essendo* li din il-qorti hija issa msejjħa sabiex tiddetermina l-proċeduri kriminali inizjati kontra l-esponent, l-esponent jagħmel referenza għas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tad-29 t’Ottubru 2003, fejn ġie dikjarat illi kien hemm leżjoni tad-dritt fundamentali ta’ l-esponent

għal smigħ xieraq garantit mill-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u mill-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali u illi ġie leż id-dritt fundamentali ta’ l-appellanti [*sic*] garantit mill-artikolu 39(5) ta’ l-istess Kostituzzjoni u mill-artikolu 6(2) ta’ l-istess Konvenzjoni Ewropea, u għall-proċeduri pendenti quddiem il-Qorti Ewropea, u din il-Qorti Kriminali għandha tieħu konjizzjoni ta’ l-istess;

2. illi fit-tieni lok l-esponent jeċċepixxi n-nullità tat-tieni kap ta’ l-att ta’ l-akkuża *stante* illi mill-fatti esposti fl-imsemmi kap ma jinkwadrawx l-elementi kostituttivi tar-reat imsemmi fil-parti akkużatorja; u

3. illi fit-tielet lok l-inammissibbiltà ta’ dokument HA u tat-traskrizzjonijiet magħmula konsegwenza ta’ l-istess, ippreżentat mix-xhud Herbert Agius fit-23 ta’ Settembru 2002, *stante* illi ma jissodisfawx ir-rekwiżiti ta’ l-Att XVII tal-1996[1] u fi kwalunkwe każ it-traskrizzjonijiet jammontaw għal-*hearsay* u għalhekk ukoll ma jista’ jkollhom l-ebda valur probatorju.

Il-qorti rat ukoll il-lista ta’ xhieda ippreżentata mill-akkużat.

B’nota tat-3 ta’ April 2006 l-akkużat irtira t-tielet eċċezzjoni b’dan illi żamm il-jedd illi, jekk ikun il-każ, jerġa’ “jqajjem l-istess oġġezzjoni” waqt is-smigħ.

B’sentenza tat-13 ta’ Lulju 2006 din il-qorti ċaħdet it-tieni eċċezzjoni u ipprovdiet hekk dwar l-ewwel eċċezzjoni:

… … … din il-qorti, fil-waqt li, kif obbligata, u kif intqal fl-ewwel paragrafu tal-eċċezzjonijiet tal-akkuzat, sejra tieħu konjizzjoni tas-sentenzi in kwistjoni, ma tarax li tista’ b’ xi mod tilqa’ il-kontenzjoni tal-akkużat li t-teħid ta’ tali konjizzjoni jista’ jfisser li hi għandha twaqqaf il-proċeduri kriminali kontra l-akkużat li issa huma pendenti quddiem

1 Att dwar is-Servizz ta’ Sigurtà, Kap. 391. Fis-seduta tat-3 t’April 2006 l- akkużat ippreċiża li kien qiegħed jirreferi għall-artt. 6 u 7 ta’ dan l-Att.

din il-qorti, kif qed jippretendi li għandu jiftehem l-imsemmi paragrafu l-istess akkużat. Konsegwentement jekk l-akkużat qed jippretendi li l-ewwel paragrafu tal-eċċezzjonijiet tiegħu għandu jiftehem f'eċċezzjoni f'dan is-sens, tali eċċezzjoni f'kull każ qiegħda tiġi miċħuda.

Din is-sentenza kienet imwettqa b'sentenza tal-Qorti ta' l-Appell Kriminali tat-23 ta' Novembru 2006.

Il-qorti rat ukoll is-sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali tad-29 t'Ottubru 2003 fil-kawża fl-ismijiet Il-Pulizija *vs* Dr Noel Arrigo LL.D. u Dr Patrick Vella LL.D., partikolarment fejn f'dik is-sentenza jingħad hekk:

… … … tiddikjara illi ġie leż id-dritt fundamentali ta' l-appellanti għal smigħ xieraq garantit mill-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u mill-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali u illi ġie leż id-dritt fundamentali ta' l-appellanti garantit mill-artikolu 39(5) ta' l-istess Kostituzzjoni u mill-artikolu 6(2) ta' l-istess Konvenzjoni Ewropea;

Tordna illi a kura tar-Reġistratur titqiegħed kopja ta' dan il-ġudikat fl-atti tal-process kriminali fl-ismijiet *Il-Pulizija vs Dr Noel Arrigo LL.D. et* illi fih saret ir-referenza kostituzzjonali odjerna;

Din l-ordni – biex kopja tas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali titqiegħed fl-atti ta' dan il-proċess – ingħatat għar-raġuni illi l-Qorti Kostituzzjonali fissret hekk:

Fil-fehma ta' dina l-qorti, dak illi, fiċ-ċirkostanzi ta' dan il-każ, għandu jsir sabiex jiġi provvdut rimedju għall-leżjoni hawn fuq imsemmija tad-drittijiet fundamentali ta' l-appellanti, kif ukoll bl-iskop illi s-salvagwardji kontemplati u kontenuti fil-Kodiċi Kriminali jiġu skrupolożament osservati u applikati, huwa illi dan il-ġudikat jinġieb a konjizzjoni ta' dik il-qorti illi eventwalment tiġi msejħa

sabiex tiddetermina l-proċeduri kriminali inizjati kontra l-istess appellanti.

B’nota tad-9 ta’ Frar 2005 l-akkużat għażel, għal dak li jgħid u jrid l-art. 436(6) u (9) tal-Kodiċi Kriminali, illi l-każ tiegħu jinstema’ bla ma jiġi magħżul ġuri.

B’dikriet tal-1 ta’ Frar 2007 il-qorti ordnat illi l-kawża tinstema’ nhar l-Erbgħa 18 t’April 2007 iżda, wara li b’dikriet tat-3 t’April 2007 intlaqgħet talba magħmula mill-akkużat biex is-smigħ jitħalla għal data oħra, il-qorti b’dikriet ieħor tas-27 t’Awissu 2009 ordnat illi l-kawża tinstema’ nhar l-Erbgħa 11 ta’ Novembru 2009 fid-9.00 *a.m.*

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża tallum seħħew hekk:

L-Avukat Ġenerali kien ħareġ l-Att ta’ Akkuża numru 3 tal-1998 li bih ċertu Mario Camilleri kien mixli *inter alia* talli ittraffika u kellu fil-pussess tiegħu d-droga kokajina u talli kellu u żamm arma tan-nar mingħajr il-liċenza meħtieġa. Wara taħdidiet bejn il-prosekuzzjoni u d-difiża, u wara li l-prosekuzzjoni irtirat xi kapi ta’ akkuża u d-difiża fehmet illi kellha l-assikurazzjoni tal-prosekuzzjoni illi l-piena ma kellhiex tkun ta’ aktar minn tnax-il (12) sena priġunerija, mingħajr iżda ma sar ftehim formali għax dak iż-żmien l-art. 453A tal-Kodiċi Kriminali dwar sentenza fuq talba tal-partijiet ma kienx għadu daħal fis-seħħ, Camilleri fis-seduta tas-6 ta’ Ġunju 2001 quddiem il-Qorti Kriminali ammetta l-akkużi msemmija fuq.

Imbagħad, b’sentenza mogħtija fil-11 ta’ Ġunju 2001 fl-ismijiet Ir-Repubblika ta’ Malta *versus* Mario Camilleri l-Qorti Kriminali wara li qieset l-ammissjoni ta’ Camilleri u qieset ukoll il-fatturi li dehrulha li kienu jgħoddu għall-każ iddikjaratu ħati tal-akkużi msemmija fuq u ikkundannatu għall-piena ta’ sittax-il (16) sena priġunerija u ikkundannatu wkoll iħallas multa ta’ ħamsa u għoxrin elf lira (Lm25,000).

Billi din ma kinitx il-piena li d-difiża kienet ingħatat x'tifhem mill-prosekuzzjoni li kellha tistenna, l-avukat ta' Camilleri wara s-sentenza mar ikellem lill-prosekutur biex jara sewwasew kif kienet il-biċċa. L-avukati qablu li kellu jsir appell mill-piena u illi waqt is-smigħ il-prosekutur kellu jfisser lill-Qorti tal-Appell Kriminali x'kien il-ftehim informali – fis-sens illi mhux kif igħid l-art. 453A tal-Kodiċi Kriminali billi dan ma kienx għadu daħal fis-seħħ – bejn il-prosekuzzjoni u d-difiża li wassal biex Camilleri ammeta l-akkużi.

Sar l-appell li nstema' mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-12 t'April 2002. Dakinhar il-Qorti tal-Appell Kriminali kienet magħmula mill-akkużat Dr Noel Arrigo bħala President, mill-Onor. Imħallef Joseph Filletti u minn Dr Patrick Vella li dak iż-żmien ukoll kien imħallef. Waqt it-trattazzjoni bil-fomm quddiem il-Qorti tal-Appell issemmew, kemm mid-difiża appellanti u kemm mill-prosekuzzjoni, it-trattativi li kienu saru bejn il-partijiet dwar il-parametri tal-piena f'każ ta' ammissjoni. Sar qbil ukoll illi ssir nota fir-reġistru dwar l-applikabilità tal-art. 453A meta dan jidħol fis-seħħ. Wara li nstemgħet it-trattazzjoni bil-fomm l-appell ġie differit għall-5 ta' Lulju 2002 għas-sentenza bil-fakoltá li ssir in-nota li għadha kemm issemmiet.

L-imħallfin imbagħad irtiraw biex jiddeliberaw u qablu illi Dr Patrick Vella kellu, wara li jqis aktar fil-fond l-atti fil-proċess, iħejji abbozz ta' sentenza. L-Imħallef Joseph Filletti fisser il-fehma tiegħu illi jekk, wara li jkun qies sew il-fatturi kollha, Dr Patrick Vella jkun tal-fehma illi tassew kellu jkun hemm tnaqqis tal-piena, din ma kellhiex tinżel anqas minn tlittax-il (13) sena, *i.e.* it-tnaqqis kellu jkun ta' tliet (3) snin. L-Imħallef Filletti jiftakar ukoll illi, għalkemm il-parametri tal-piena kienu bejn tmien (8) snin u tnax-il (12) sena, billi r-reat ta' Mario Camilleri kien sar fuq medda ta' żmien, ukoll wara li l-liġi kienet inbidlet u l-ogħla piena skond il-liġi kienet żdiedet, u għalhekk uħud mill-atti kriminali kienu seħħew wara li l-ogħla piena żdiedet, għal din ir-raġuni it-tnaqqis kellu jkun sa tlittax (13) u mhux sa tnax-il (12) sena, dejjem jekk ikun hemm raġunijiet tajba għala għandu jingħata tnaqqis.

Dwar dan l-episodju l-akkużat xehed li bejn it-tliet imħallfin kien hemm qbil illi jsir it-tnaqqis fil-piena, u li dan it-tnaqqis kellu jkun ta' tliet snin. Fi kliem ieħor, l-akkużat igħid illi l-imħallfin qablu bla kondizzjoni li l-piena tonqos bi tliet snin u mhux, bħal ma xehed l-Imħallef Joseph Filletti, illi t-tnaqqis fil-piena jkun daqshekk imma biss jekk Dr Vella, wara li jifli sew il-proċess, ikun tal-fehma illi kien xieraq illi l-piena tonqos.

Fil-fatt fil-15 t'April 2002 – tlitt ijiem wara t-trattazzjoni – Dr Vella ħejja abbozz tas-sentenza bil-konklużjoni illi l-appell jiġi miċħud, *i.e.* illi l-piena ta' priġunerija tibqa' għal sittax-il (16) sena. Dan l-abbozz ma ntweriex lill-Imħallef Filletti iżda ntwera lill-akkużat li lil Dr Vella qallu li l-abbozz sar kmieni wisq, li ma kienx skond il-ftehim u li kellu jistenna sakemm igħaddi ż-żmien mogħti lill-partijiet sabiex jagħmlu n-nota dwar l-art. 453A.

Dan l-episodju tal-ewwel abbozz ftit jiem biss wara t-trattazzjoni u l-ewwel deliberazzjoni bejn l-imħallfin huwa, fil-fehma ta' din il-qorti, indikattiv ta' x'kien tassew il-ftehim bejn l-imħallfin f'dak il-waqt: jekk hux pożitivament li jsir it-tnaqqis fil-piena, kif igħid l-akkużat, jew jekk it-tnaqqis kienx kondizzjonat fuq l-opinjoni aktar maturata ta' Dr Vella, kif igħid l-Imħallef Filletti. Jekk il-ftehim kien tassew kif igħid l-akkużat hija ħaġa stramba kif Dr Vella nesieh wara biss tlitt ijiem.

Wara dan l-episodju, li naturalment l-avukati ma kinux jafu bih, fl-10 ta' Mejju 2002 saret in-nota mid-difiża dwar l-art. 453A; din kienet notifikata lill-Avukat Ġenerali li, iżda, ma weġibx.

Imbagħad, billi lill-avukat difensur deherlu illi waqt it-trattazzjoni bil-fomm il-prosekuzzjoni ma kinitx għamlitha biżżejjed ċara illi tassew kien intlaħaq ftehim illi l-piena ma kellhiex taqbeż tnax-il (12) sena priġunerija, għalkemm illum jirriżulta illi waqt it-trattazzjoni bil-fomm l-avukat prosekutur tassew semma li l-massimu ma kellux jaqbeż tnax-il (12) sena, l-avukati qablu illi flimkien ikellmu lill-

akkużat Dr Noel Arrigo bħala President tal-Qorti tal-Appell biex flimkien ifissrulu s-sitwazzjoni. Għalhekk talbu lir-reġistratur biex issir din il-laqgħa *in camera*, u l-laqgħa tal-avukati ma' Dr Noel Arrigo effettivament saret xi tlitt ijiem qabel il-5 ta' Lulju 2002, meta kellha tingħata s-sentenza. Lil Dr Noel Arrigo deherlu illi dak li kellhom igħidulu l-avukati jgħiduh ukoll quddiem l-imħallfin l-oħra u għalhekk ċemplilhom biex isejħilhom. Lill-Onor. Imħallef Joseph Filletti ma sabux iżda sab lil Dr Patrick Vella u dan ġie u hu wkoll, flimkien ma' Dr Noel Arrigo, semgħu dak li kellhom xi igħidu l-avukati tad-difiża u tal-prosekuzzjoni.

Wara li telqu l-avukati l-akkużat u Dr Vella qablu illi kellu jsir tnaqqis tal-piena għal tnax-il (12) sena, u Dr Vella mbagħad fit-2 ta' Lulju 2002 kiteb is-sentenza b'dak it-tnaqqis. L-akkużat igħid illi l-għada jew il-pitgħada ta' din il-laqgħa mal-avukati hu għarraf lill-Imħallef Filletti b'din id-deċiżjoni u bir-raġuni għaliha, u l-Imħallef Filletti qabel. L-Imħallef Filletti min-naħa l-oħra jgħid illi kien hu li, wara li rċieva dan l-abbozz tas-sentenza bi tnaqqis ta' erba' (4) snin għal tnax-il (12) sena, talab lill-akkużat għal spjegazzjoni, u li l-ispjegazzjoni li tah l-akkużat issodisfatu.

Għandu jingħad ukoll illi waqt is-smigħ tax-xiehda fil-kawża tallum ingħad illi Dr Vella kien ħejja abbozz ieħor tas-sentenza li fih it-tnaqqis kien ta' tliet (3) snin għal tlittax-il (13) sena. L-akkużat igħid illi dan l-abbozz ma rahx – ra biss l-ewwel abbozz, dak li ċaħad l-appell, u dak li kien pubblikat fil-5 ta' Lulju 2002 – waqt illi l-Imħallef Filletti ra biss abbozz wieħed, dak finali li ġie pubblikat.

Is-sentenza mbagħad ingħatat fil-5 ta' Lulju 2002. Għandu jingħad illi dan l-abbozz finali u pubblikat tas-sentenza nbena fuq l-ewwel abbozz – dak taċ-ċaħda tal-appell – fis-sens illi kull ma nbidel (ħlief għal xi bidliet kosmetiċi 'l hawn u 'l hemm) kienet il-konklużjoni. Il-parti li twassal għall-konklużjoni – il-motivazzjoni – baqgħet l-istess, ħlief li żdied paragrafu li jgħid li "l-appellant Mario Camilleri seta' ngħata aktar benefiċċju minħabba l-fatt li hu għoġbu jammetti volontarjament u

inkondizzjonatament l-akkużi", meta qabel fl-istess motivazzjoni – u bħala raġuni għala l-appell għandu jiġi miċħud – kien ġà ngħad illi dan il-fattur tal-ammissjoni bikrija kien ġie meqjus mill-ewwel qorti meta tat il-piena ta' sittax-il (16) sena. Fi kliem ieħor, l-istess motivazzjoni li, fl-ewwel abbozz, wasslet għaċ-ċaħda tal-appell, fis-sentenza li ġiet pubblikata wasslet biex l-appell jiġi milqugħ u biex il-piena tinżel minn sittax (16) għal tnax-il (12) sena.

Minħabba f'dan, il-konklużjoni tista' tidher *non sequitur* meta tqis il-motivazzjoni. Partikolarment relevanti għal din l-osservazzjoni hija dik il-parti tal-motivazzjoni fejn jingħad hekk:

Ix-xiehda mhux kontradetta li hemm fl-atti turi mingħajr ebda dubju ta' xejn li kien qed isir dan it-traffikar mill-appellant b'mod ripetut u f'diversi okkażjonijiet tul firxa ta' xhur. Jirriżulta li l-prezz tal-kokajina li bih l-appellant kien ibigħ din id-droga kien ivarja minn Lm25 sa Lm50 għal kull gramma. Din hi l-prova rilevanti f'dan il-każ u mhux kemm fil-fatt instabet droga, *u hija din ir-ripetizzjoni tar-reat li kien wieħed mill-fatturi prinċipali li wasslu lil din il-Qorti għall-konklużjonijiet li sejrin isegwu*[2].

Fil-fatt, iżda, kif rajna, il-konklużjonijiet li segwew kienu djametrikament differenti.

Dawn kienu, biex ngħidulhom hekk, il-manuvri legali li saru bil-ħsieb u bil-għan li tintaqqas il-piena li ngħatat lil Mario Camilleri u s-sentenza li biha twettaq dak il-ħsieb. Fl-istess żmien u minn taħt, iżda, kienu għaddejjin manuvri oħrajn, sinistri u xejn legali, bl-istess ħsieb. Dawn il-manuvri moħbija nkixfu meta s-Servizz tas-Sigurtà, waqt investigazzjonijiet li kien qiegħed jagħmel, interċetta telefonati li matulhom ċerti persuni tkellmu (bla ma kienu jafu li l-awtoritajiet kienu qegħdin jinterċettawlhom it-telefonati) dwar x'għamlu, dwar x'kellhom il-ħsieb li jagħmlu u fejn riedu jaslu, u dwar

[2] Enfasi miżjud.

x'kien qiegħed isir. Is-Servizz tas-Sigurtà għadda r-reġistrazzjonijiet tat-telefonati interċettati lill-Kummissarju tal-Pulizija li kompla jistħarreġ dan il-każ billi interroga xi nies, fosthom l-akkużat Dr Noel Arrigo.

Il-fatti li nkixfu minn dan l-istħarriġ tal-pulizija wasslu biex jiġu mixlija quddiem dawn il-qrati diversi nies, fosthom l-akkużat. Il-fatti mbagħad li irriżultaw matul is-smigħ ta' din il-kawża quddiem din il-qorti kienu dawn:

Pierre Camilleri, iben Mario, meta missieru kien il-ħabs wara s-sentenza tal-Qorti Kriminali tal-11 ta' Ġunju 2001 u qabel ma ngħatat is-sentenza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-5 ta' Lulju 2002, avviċina lil ċertu Joseph Zammit biex dan Zammit jara jistax isib mod kif "igħin" biex il-piena li ngħatat lil missieru titnaqqas. Ta' din l-"għajnuna" Zammit kellu jitħallas.

Biex jagħti din l-għajnuna Zammit avviċina lil Dr Patrick Vella – wieħed mit-tliet imħallfin tal-Qorti tal-Appell Kriminali – li għall-ewwel ma riedx jaf iżda wara Zammit reġa' avviċinah u wegħdu ħlas ta' għaxart elef lira (Lm10,000) jekk il-Qorti tal-Appell tnaqqis il-piena li kienet ingħatat lil Camilleri. Vella aċċetta.

Biex ifittex li jikseb ukoll l-għajnuna tal-akkużat Dr Noel Arrigo – li kien ieħor mit-tliet imħallfin tal-Qorti tal-Appell Kriminali – Zammit, fil-preżenza ta' Pierre Camilleri, talab l-intervent ta' ċertu Anthony Grech Sant, li kien ħabib sew u għal żmien twil ta' Dr Noel Arrigo.

Grech Sant avviċina l-ewwel darba lill-akkużat għall-ħabta ta' Jannar tal-2002, meta l-akkużat, għalkemm kif rajna ġà kien wieħed mill-imħallfin tal-Qorti tal-Appell Kriminali, kien għadu ma huwiex president ta' dik il-qorti. Grech Sant, wara li stqarr mal-akkużat li qiegħed iħossu imbarazzat jagħmillu din il-proposta, għarrfu illi kien hemm min lest jagħtih għaxart elef lira (Lm10,000) jekk fl-appell inaqqas il-piena ta' ħabs li kienet ingħatat lil Camilleri. Grech Sant kompla jgħid hekk:

Darba minnhom ġie l-imħallef għandi u qed ngħidlu l-istorja li kienu ġewni dawn in-nies u qegħdin joffru jekk tista' tnaqqaslu mis-sentenza li għandu qed joffru għaxart elef lira. L-imħallef kien qalli "jien dawn l-affarijiet ma nagħmilhomx"; qalli "nara x'nista' nagħmel". … … … Issa lili l-imħallef kien qalli "jien ma nagħmilx għall-flus". … … … Qalli "nara x'nista' nagħmel. … … … fejn nista' ngħinu ngħinu u flus ma rridx".

L-akkużat igħid illi Grech Sant ma semmilux ismijiet u lanqas ma qallu liema kienet il-kawża fejn ried l-għajnuna tiegħu, u hu lil Grech Sant wieġbu illi flus ma riedx, li ħwejjeġ bħal dawn ma jagħmilhomx u li fil-Qorti tal-Appell Kriminali kien biss wieħed minn tlieta (u dak iż-żmien ma kienx il-president) u li l-kelma tiegħu ma kellhiex wisq piż billi fost it-tlieta kien l-anqas wieħed li kellu esperjenza f'materja penali. Dan il-kliem juri illi għalkemm l-akkużat igħid illi Grech Sant ma semmilux ismijiet u ma semmiex x'kawża kienet, bilfors li qallu għallinqas li kienet kawża fil-Qorti tal-Appell Kriminali Superjuri.

L-akkużat iżid jgħid illi lil Grech Sant qallu wkoll illi jekk kien qed iħossu jistħi jgħidlu dawn l-affarijiet mela kellu jkompli jistħi.

Dan kien l-ewwel episodju u l-akkużat igħid illi wara li seħħ neħħieh għal kollox minn moħħu u nesieh.

It-tieni episodju seħħ minnufih wara l-laqgħa li kienet saret *in camera* bejn l-avukati tal-prosekuzzjoni u tad-difiża u l-akkużat u Dr Patrick Vella – meta allura Dr Vella u l-akkużat kienu ġà ftiehmu fuq tnax-il sena. Wara li ħareġ mill-qorti l-akkużat iltaqa' fit-triq ma' Zammit u dan beda jgħidlu li darba kien weħel ħabs bla ma kien jistħoqqlu. Imbagħad beda jkellmu fuq Mario Camilleri; qallu li dwar dan kien ġà kellmu Grech Sant u qallu wkoll li Camilleri kien weħel ħabs aktar milli jistħoqqlu għax "lagħbuh l-avukati". L-akkużat igħid illi f'din l-okkażjoni ma ssemewx flus u hu ma tah ebda sodisfazzjon lil Zammit.

Episodju ieħor seħħ fl-4 ta' Lulju 2002, jum qabel is-sentenza. L-akkużat kien għaddej minn Triq id-Dejqa sejjer f'ħanut tal-qomos f'dik it-triq u biex jasal għal dak il-ħanut kellu jgħaddi minn quddiem l-uffiċċju ta' Grech Sant. Hemmhekk ra lil Zammit (li huwa magħruf ukoll bil-laqam ta' *Is-Sei*) u seħħ l-episodju li l-akkużat jirrakkontah b'dawn il-kliem:

Niftakar li s-*Sei* ġie fuqi u qalli "bonġu", għidtlu "bonġu". Imbagħad *out of the blue* qalli "l-każ ta' Mario Camilleri għal għada". Qalli "taf hux, għax kien qallek Anthony [Grech Sant] żmien ilu, li dawn disposti joffrulek *drink* ta' għaxart elef lira?" Għidtlu "*Sei*, jien diġà għidt lil Anthony li jiena flus ma jinteressawnix"; naħseb għidtlu daqsxejn diskors iktar aħrax minn dan, inżilt għal-livell tiegħu, però ma nixtieqx nirrepetih, għidtlu "flus ma jinteressawnix; jien dejjem għamilt xogħli però – u hawn forsi wieħed għidtlu – jekk dan il-persuna li qed tkellimni fuqu ħaqqu skond il-liġi u d-dritt li titnaqqaslu s-sentenza aħna din se nikkonsidrawha". Irrid ngħid li minkejja din l-indiskrezzjoni u li svelajt din l-informazzjoni f'dan il-mument għax dan kienet l-4 ta' Lulju, lejliet tas-sentenza, is-sentenza bi tnax-il sena kienet diġà miktuba u approvata mit-tliet imħallfin tal-appell.

Dak il-ħin inzerta għadda minn hemm is-segretarju tal-Ministru tal-Ġustizza ta' dak iż-żmien u l-akkużat inqeda b'dan biex jaqta' l-konversazzjoni ma' Zammit.

Xi ħin wara dan l-episodju l-akkużat irċieva telefonata mingħand Grech Sant. L-akkużat jirrakkonta dan l-episodju hekk:

… … … imbagħad nikkalkula li xi siegħa u nofs sagħtejn wara rċevejt telefonata l-uffiċċju mingħand Anthony Grech Sant u jekk niftakar sew qalli "kien hawn is-*Sei* u qalli li inti ġejt tfittxni". Għidtlu "le, ma ġejtx partikolarment infittxek; kont għaddej minn ħdejn l-uffiċċju tiegħek u dan forsi ppresumieh is-*Sei*". Qalli "qed ikolli ammont ta' pressjoni minghand is-*Sei*". Ma nahsibx li semmieli lil Pierre Camilleri jien. Jiena Pierre Camilleri ma nafux; rajtu l-

bieraħ il-qorti però qatt ma ltqajt miegħu u naħseb li semmieli lis-*Sei* biss. F'dak il-ħin jiena naċċetta li meta Grech Sant qalli li qed ikollu din il-pressjoni mingħand is-*Sei* biex jingħata ċertu informazzjoni jien għidtlu li s-sentenza se tingħata għada bi tnax-il sena. F'din it-telefonata però żgur li ma ssemmewx flus.

L-għada mbagħad, il-5 ta' Lulju 2002 filgħodu, ingħatat is-sentenza.

Dakinhar wara nofsinhar, meta l-akkużat kien reġa' dieħel il-Belt Valletta biex imur fl-uffiċċji ta' kumpannija kummerċjali tal-familja tiegħu, ċempillu Grech Sant li staqsih fi x'ħin kien sejjer ikun l-uffiċċju: "Fi x'ħin inti dieħel ħa neħles minnhom?"
Għandu jingħad hawnhekk illi Grech Sant ċempel lill-akkużat għal dan l-appuntament għax wara s-sentenza kienu marru għandu Zammit u Pierre Camilleri b'pakkett – li qalulu li kien fih ħamest elef lira (Lm5,000) – biex quddiemhom igħaddih lill-akkużat. Grech Sant ma riedx ikollu aktar x'jaqsam fil-biċċa u kellu argument magħhom għax deherlu li, la kienu wegħdu għaxart elef lira (Lm10,000), ma kinux irġiel jekk kienu sejrin jagħtu biss ħamest elef (Lm5,000). Ma dehrlux li kellu jgħidilhom illi l-akkużat fil-fatt ma ried xejn flus u li għalhekk lanqas dawk il-ħamest elef (Lm5,000) ma kien hemm għalfejn jagħtuh.

Minkejja l-fatt illi Zammit u Camilleri ma kinux żammew il-kelma ta' għaxart elef lira (Lm10,000), Grech Sant aċċetta li jmur iwassal il-pakkett għand l-akkużat għalkemm ma aċċettax li dan jagħmlu quddiem l-oħrajn. Għalhekk fuq it-*telephone* għamel appuntament mal-akkużat biex imur jarah fl-uffiċċju tiegħu.

Dwar din it-telefonata l-akkużat igħid illi lil Grech Sant qallu biex ma jiġi xejn. Qal ukoll illi ma jistax igħid illi ma immaġinax illi Grech Sant ried ikellmu fuq is-sentenza; ittama li ma jiġix iżda fehem li kien ġej xorta.

Grech Sant igħid illi kif daħal l-uffiċċju tefa' l-pakkett bil-flus fuq il-mejda; anzi, f'ħin minnhom igħid illi l-pakkett tah

lill-akkużat u kien dan li tefgħu fuq il-mejda. L-akkużat ma qallux ħudhom lura. Grech Sant jirrakkonta dan l-episodju hekk:

Xhud: Kull m'għamilt għidlu "dan l-*envelope* huwa bil-flus"; imbagħad qagħadna nitkellmu ta' ħbieb li aħna.
Prosekutur:Hu x'qallek dak il-ħin meta tajtu l-flus?
Xhud: Qagħadna nitkellmu biss.
Prosekutur:Meta tajtu l-flus inti, hu x'qallek?
Xhud: Xejn.
Qorti: Ħa nkunu preċiżi: meta tajtu l-*envelope*?
Xhud: Just *friendly talk* u xejn iktar u wara ftit tlaqt 'il barra.
Qorti: Wieġbek xi ħaġa l-imħallef meta għidtlu dan l-*envelope* għalik?
Xhud: Nitkellmu ħbieb.
Qorti: Imma fuq l-*envelope* qallek xi ħaġa?
Xhud: Le, xejn; *that's all*.
Prosekutur:Meta inti cempiltlu lill-imħallef, f'xi ħin staqsiek għalfejn kellek tiġi inti?
Xhud: *No*, ma qallix.
Prosekutur:U meta tajtu l-pakkett ma qallekx iridux?
Xhud: Ħadha *for granted* li huma ghal dik l-istorja.

L-akkużat igħid illi l-pakkett bil-flus Grech Sant tefagħu fuq il-mejda lejn tmiem il-konversazzjoni u mhux fil-bidu, kif igħid Grech Sant. Igħid illi hu baqa' mbellah – *flabbergasted* – b'dak li ġara u ma kienx jaf kif kellu jirreaġixxi għax kellu konfużjoni f'moħħu. Kompla jgħid hekk:

Jiena dak il-ħin, apparti milli kont sorpriż għax ma tlabthomx jien dawn, irrifjutajthom; għalfejn kellhom jigu bihom? Però dak il-ħin għidtlu "mhux diġà għidtlek kemm-il darba li jiena flus ma rridx?" U niftakar eżatti x'kienet ir-risposta tieghu. Qalli "inti mhux xogħlok għamilt? Imbilli tieħu rigal talli għamilt xogħlok?" Qalli "*in ogni caso* dawk – ma qallix min huma – qed jistennewni barra"; jista' jkun qalli "qed jistennewni". Jien għandi l-impressjoni li qalli "qed jistennewni barra. Jiena la ġejt bihom ma nistax

nitlaq mingħajrhom; ma nafx il-għala involvejt ruħi ma' dawn in-nies … … …" U telaq 'il barra.

Fil-fatt lil Grech Sant ħallieh jitlaq bla ma qallu jieħu l-flus lura miegħu u bla ma tefagħhomlu lura lejh. Grech Sant, kif rajna, jiċħad li kien hemm diskors bħal dan.

L-akkużat igħid illi inkwieta ħafna u mar fl-uffiċċju ta' Joseph Galea – *manager* tal-kumpannija u ħabib tal-qalb tiegħu – biex igħidlu xi ġralu, iżda Galea inzerta ma kienx hemm dakinhar. Il-flus ħadhom id-dar miegħu, San Pawl il-Baħar, u għamel lejl ma setax jorqod. L-għada fil-għodu, is-Sibt 6 ta' Lulju 2002, qatagħha li l-flus jagħtihom karità ladarba ma setax jagħtihom lill-pulizija għax kien, sa ċertu punt, ikkomprometta ruħhu billi ma irrapportax l-offerti ta' flus li kienu sarulu u billi wkoll kien kixef informazzjoni ma' Grech Sant dwar sentenza qabel ma ngħatat.

Kompla li, qabel ma jagħti l-flus għall-karità, billi beża' li l-flus setgħu kienu foloz u ma riedx li għall-karità jagħti flus foloz, fetaħ il-pakkett bla ma għadd il-flus li kien hemm fih u ħa mill-pakkett żewġ karti ta' għoxrin lira (Lm20). Dawn nefaqhom dakinhar stess biex jara kinux foloz: waħda nefaqha fi spiżerija u l-oħra f'ħanut tax-xorb.

Mid-dar mar il-Belt Valletta lejn l-uffiċċji tal-kumpannija bil-ħsieb li jsib lil Joseph Galea u jiftaħ qalbu miegħu. Billi kien is-Sibt l-uffiċċju kien magħluq u, billi l-akkużat ma għandux ċwievet, sejjaħ lil Galea fuq l-*intercom* biex jiftaħlu. Dak il-ħin stess ġie Zammit fuqu u bejniethom għadda kliem li l-akkużat jirrakkontah hekk:

Kien propju l-ħin li s-Sur Galea qed jiftaħli l-bieb u jiena lis-*Sei* daħħaltu fl-ewwel biċċa tal-uffiċċju, jiġifieri ma daħħaltux fl-uffiċċju. Qalli "Anthony ġabhomlok dawk?" Qalli "issa fi żmien xahrejn inġibulek l-oħrajn" u kienet f'din l-okkażjoni li jiena bil-*forma mentis* li diġà kelli li l-ewwel ħamest elef lira se ntihom karità, li lis-*Sei* dak il-ħin stess għidtlu "jiena flus ma rridx; jekk għandkom flus żejda tuhom lill-karità jew lid-drogati" u dan m'għidtux jien għax

ridt inżomm nofs is-somma u n-nofs l-oħra ma ridthiex: dan għidthulu għax il-*forma mentis* li kelli kien dak u din ħarġitli b'mod naturali meta għidtlu lis-*Sei* fuq it-tieni ħamest elef lira. Huwa minnu li f'din l-okkażjoni u jien hawnhekk għall-ewwel darba sirt naf li seta' kien hemm xi ħadd ieħor involut, mhux qabel; ninnega b'mod assolut li qabel is-sentenza s-*Sei* semmieli lill-Imħallef Patrick Vella. Ninnegah bl-aktar mod assolut dan. Kien hawn li semmieli lill-Imħallef Patrick Vella.

Imbagħad l-akkużat baqa' tiela' fl-uffiċċju ta' Joseph Galea biex igħidlu bil-biċċa li kienet ġratlu, li offrewlu l-flus, li irrifjutahom u li minkejja dan tawh elf u ħames mitt lira (Lm1,500). L-akkużat hawn jistqarr illi, għalkemm il-flus ma kienx għaddhom, kien jaf għax qalulu Grech Sant u Zammit li kienu tawh ħamest elef lira (Lm5,000), iżda lil Galea qallu li tawh biss elf u ħames mitt lira (Lm1,500) biex bħallikieku jnaqqas l-importanza tal-ħaġa.

Galea xehed ukoll dwar dan l-episodju u essenzjalment jikkonferma dak li l-akkużat igħid li qallu – li lilu kien qallu li l-flus kien irrifjutahom, li tawhomlu kontra r-rieda tiegħu u li kienu elf u ħames mitt lira (Lm1,500) – ħlief li Galea jgħid illi l-akkużat kien qallu li beda jonfoq mill-flus "biex jeħles minnhom". Qal ukoll illi l-akkużat kien ikkonfondut, konfuż u irrabjat.

Għandu jingħad ukoll illi, meta kien interrogat l-ewwel darba mill-pulizija, Galea irrakkontalhom storja oħra, u kien biss wara li kien konfrontat bil-fatt illi l-istorja ma setax seħħet kif u meta irrakkonta hu, għax sar magħruf li dakinhar inzerta kien post ieħor u mhux l-uffiċċju, illi Galea kixef il-verità ta' dak li kien qallu l-akkużat. Meta xehed quddiem din il-qorti Galea qal illi dik l-istorja kien ivvintaha hu, fuq inizjattiva tiegħu biex mingħalih igħin lill-akkużat, u mhux għal talbu xi ħadd biex igħin.

F'dan iż-żmien ta' Lulju 2002 l-akkużat kellu jmur Londra ma' ibnu. Billi f'Londra kien jaf Saċerdot Għawdxi li kien konfessur tiegħu, deherlu li qabel ma jwettaq il-pjan tiegħu li l-flus jagħtihom karità jieħu l-parir ta' dan dwar fejn kien

l-aħjar li jagħmel din il-karità. Għalhekk meta kien Londra mar ifittxu iżda ma sabux għax kien Għawdex għand il-ġenituri tiegħu. Billi s-Saċerdot sar jaf li kien mar ifittxu l-akkużat, ċempillu u ftiehmu li kellhom jiltaqgħu Għawdex.

Ġara li fl-1 t'Awissu 2002 kellha ssir laqgħa akkademika għall-imħallfin f'Għawdex u għalhekk l-akkużat u dan is-Saċerdot ftiehmu li jiltaqgħu l-ġurnata ta' qabel, il-31 ta' Lulju 2002. L-akkużat tela' Għawdex il-lejl ta' qabel. Dakinhar, meta kien għadu Malta, id-*driver* tal-akkużat qallu illi l-pulizija kienet arrestat lil Grech Sant, lil Zammit u lil ċertu wieħed imlaqqam *Druby*. Dan ħasseb lill-akkużat għax beża' li l-arrest, għallinqas dak ta' Grech Sant u ta' Zammit, kellu x'jaqsam mal-offerti ta' flus.

Meta għalhekk kellem lis-Saċerdot Għawdxi l-ewwel darba fuq din il-biċċa l-akkużat kellu għax jaħseb illi l-pulizija kienet taf xi ħaġa, u illi kienet taf biżżejjed biex tarresta xi nies ukoll. Mar sab lil dan is-Saċerdot fid-dar tal-ġenituri tiegħu fis-Sannat u, barra mill-Qrar, qallu fuq dawn il-flus li ġew għandu bla ma riedhom, li ried jagħtihom karità u dwar fejn kien l-aħjar li jagħmel din il-karità. Dakinhar waslu għall-konklużjoni li l-aħjar kien li jagħtihom lill-Knisja Kattolika fl-Ingilterra. Minkejja dan, l-akkużat igħid ukoll illi dakinhar il-flus ma tahomx lil dan is-Saċerdot "għax konna għadna ma wasalna għal ebda konklużjoni fejn kelli nibgħathom".

Saret il-laqgħa akkademika tal-imħallfin u l-akkużat niżel lura Malta. Meta wasal Malta ġie arrestat u nġieb fil-kwartieri ġenerali tal-pulizija. Hemmhekk kien interrogat mill-Kummissarju tal-Pulizija u minn uffiċjali għolja tal-korp. Fl-istqarrija li għamel lill-pulizija, għalkemm ammetta li għamel xi indiskrezzjonijiet u kellu xi nuqqasijiet, l-aktar għax ta tagħrif dwar is-sentenza qabel ma ġiet pubblikata u għax ma irrapportax lil min għamillu offerta ta' flus, ċaħad li fil-fatt il-flus ingħatawlu. Semma lil Galea bħala xhud li seta' jikkorrobora dak li kien qed igħid. Fil-fatt Galea għall-ewwel ikkonferma mal-pulizija dak li kien qalilhom l-akkużat billi irrakkontalhom "l-istorja" li, kif rajna fuq, qal illi ħareġ biha hu fuq inizjattiva tiegħu, iżda,

meta nqabad f'gidba, beda jibki u ammetta illi l-akkużat kien qallu li kien ingħata elf u ħames mitt lira (Lm1,500).

Konfrontat b'dak li Galea kien qal lill-pulizija, l-akkużat xorta kompla jiċħad li ngħatawlu flus u beda jgħid li Galea fehmu ħażin. Imbagħad, lejn tmiem l-interrogazzjoni, beda jirrifjuta li jwieġeb u beda jinsisti fuq il-jedd tiegħu li ma jweġibx. Quddiem din il-qorti mbagħad xehed illi kien lest jagħmel stqarrija addizzjonali, li fiha kien jammetti li ngħata l-flus, li kieku tħalla jmur id-dar biex jitkellem ma' martu. Il-Kummissarju tal-Pulizija korrettement irrifjuta li jħallih imur id-dar u minflok ressqu l-qorti. F'dan l-istadju, billi issa kienu nbdew il-proċeduri ġudizzjarji kontrieh, lill-akkużat deherlu li ma kellux jagħmel stqarrijiet oħra u li dak li kellu jgħid igħidu fil-proċess tallum quddiem din il-qorti.

Illum l-akkużat jammetti li l-istqarrija li kien għamel lill-pulizija fiha "elementi li ma kinux veraċi" li kien qalhom bħala tattika biex jisvija lill-Kummissarju tal-Pulizija.

Wara dan kollu l-akkużat irċieva ittra mingħand is-Saċerdot Għawdxi b'suġġeriment li l-flus jintbagħtu l-Brażil. Billi iżda f'dan l-istadju l-akkużat kien taħt arrest fid-dar tiegħu, u għalhekk ma setax joħroġ mid-dar biex imur il-bank u jibgħat il-flus, dan ma kienx possibbli. Il-flus għalhekk, wara li radd l-erbgħin lira (Lm40) li kien nefaq, bagħathom ma' Saċerdot ieħor, din id-darba taħt is-siġill tal-Qrar, biex jingħataw lill-Kummissarju tal-Pulizija. Kienet din, igħid l-akkużat, l-ewwel darba li għadd il-flus.

Dan is-Saċerdot l-ieħor fis-16 t'Awissu 2002 ta l-flus lill-Kummissarju, naturalment bla ma qallu min kien tahomlu.

Naraw issa kif dawn il-fatti għandhom jiġu valutati u interpretati u naraw ukoll jekk iwasslux jew le għall-konvinċiment morali, lil hemm minn kull dubju dettat mir-raġuni, li l-akkużat huwa ħati tal-akkużi miġjuba kontrieh.

Fil-fehma tal-qorti, ix-xiehda li titfa' l-aktar dawl fuq il-fatti ċentrali u essenzjali ta' dan il-każ hija dik tal-akkużat

stess, ta' Anthony Grech Sant u ta' Joseph Zammit, u, forsi ftit aktar marġinalment, ta' Joseph Galea. Kienet tkun utli wkoll ix-xiehda ta' Mario Camilleri u ta' Pierre Camilleri iżda dawn igħidu li ma jiftakru xejn.

Minn dawn kollha l-qorti tgħid bla tlaqliq li x-xiehda li l-aktar li tista' tistrieħ fuqha hija dik ta' Anthony Grech Sant. Dan huwa bniedem li żbalja, li qiegħed iħallas il-prezz tal-iżball tiegħu, u li issa ma għandu ebda interess ħlief dak illi jrid jeħles darba għal dejjem minn din il-biċċa billi jgħid is-sewwa, is-sewwa kollu u xejn anqas mis-sewwa.

Mhux l-istess jingħad għall-oħrajn.

L-akkużat beda x-xiehda tiegħu b'ammissjoni li l-istqarrija li għamel lill-pulizija kien fiha elementi ta' verità u "elementi oħra li ma kinux veraċi"; fi kliem ieħor lill-pulizija gidbilhom. Kienet stqarrija "tattika" biex lill-pulizija jitfagħhom fuq pista żbaljata:

Bdejt *invece* nikkonċentra fuq il-fatt tal-indiskrezzjonijiet tiegħi u dan ngħid bil-ġurament li jiena fl-istqarrija li tajt mal-pulizija jiena dawn kważi esaġġerajthom. Din kienet tattika li jiena wżajt fl-interrogazzjoni li nipprova nwassal lill-Kummissarju – minix qed ngħid b'xi suċċess kbir – li naċċetta li jiena bdejt niżvela xi informazzjoni però dan kienet l-unika ħaġa li jien għamilt ħażin u l-unika ħaġa li ma kinitx etika, l-unika ħaġa li ma kinitx korretta.

Tassew li din ma kinitx stqarrija taħt ġurament iżda ma kinitx stqarrija ta' min kliemu huma "Iva, iva, u le, le". Ma jistax ċertament jingħad li ma ddgħajjifx xi ftit jew wisq il-kredibilità tal-akkużat.

Il-qorti temmen ukoll illi l-ammissjoni tal-akkużat, magħmula quddiemha, li hu gideb lill-pulizija hija mossa tattika oħra, għax biha l-akkużat qiegħed ifittex li jieħu lura billi jgħid li huma esaġġerati dawk il-partijiet tal-istqarrija oriġinali li fihom ammetta li għamel ħażin u fl-istess ħin qiegħed jieħu lura wkoll dawk il-partijiet – iċ-ċaħda li ħa l-flus – li fid-dawl ta' dak li kien sejjer jixhed Joseph Galea

f'dan il-proċess – li l-qorti ma għandhiex l-iċken dubju li l-akkużat kien jafu – ma baqax aktar tenibbli. Kif sejjer jingħad aktar 'il quddiem, kien hemm elementi oħra "tattiċi" fl-imġieba tal-akkużat.

Naturalment, dan ma jfissirx illi b'xi mod inbidel l-oneru tal-prova li jrid lill-prosekuzzjoni tagħmel il-prova tal-ħtija lil hemm minn kull dubju dettat mir-raġuni, jew li tqiegħed xi oneru ġdid fuq l-akkużat jew wieħed ogħla minn dak li trid il-liġi; ifisser biss illi l-qorti mhux faċilment sejra temmen lill-akkużat, aktar u aktar fejn il-verżjoni mogħtija minnu ma taqbilx ma' dik mogħtija minn xhieda li huma aktar ta' min joqgħod fuqhom.

Dwar Galea l-qorti temmen illi, fis-sustanza, dan qal il-verità dwar x'qallu l-akkużat meta stqarr miegħu li kien ħa l-flus, għalkemm ma temmnux meta qal illi "l-istorja" li irrakkonta lill-pulizija qabel ma nqabad f'gidba kienet inizjattiva tiegħu waħdu u li ħadd ma talbu jivvinta din l-istorja biex igħin lill-akkużat. Kien l-akkużat stess illi lil Galea semmieh mal-pulizija bħala xhud li seta' jsaħħaħ dak li kien qiegħed igħidilhom hu. Ċertament, l-akkużat ma kienx sejjer jagħmel hekk li ma kienx jaf x'kienet sejra tkun il-verżjoni oriġinali li Galea jgħid illi ivvintaha waħdu. Galea qiegħed, ukoll f'dan l-istadju, ifittex li jagħmel l-aħħar tentativ *in extremis* biex igħin lill-akkużat. Dan, fih innifsu, ma huwiex relevanti għall-għanijiet tal-kawża tallum għax l-akkużat ma huwiex mixli li ġiegħel lil min jigdeb bil-ġurament iżda jkompli juri kemm huwa meħtieġ li l-qorti toqgħod attenta meta tiġi biex tara x'temmen u x'ma temminx.

Ix-xiehda ta' Zammit ukoll il-qorti ma tarax li tista' toqgħod wisq fuqha. Hija konfuża u f'kull każ ma żżidx wisq ma' dak li irriżulta minn xiehda oħra.

Hemm ukoll l-interċettazzjonijiet telefoniċi. Għalkemm dawn kellhom l-utilità tagħhom, għax kien bis-saħħa tagħhom li l-istorja nkixfet u jistgħu wkoll jitfgħu dawl fuq fatti oħra illi rriżultaw minn xiehda li ngħatat quddiem il-qorti, madankollu id-diskorsi saru fil-biċċa l-kbira bejn nies

midħla tal-kriminalità, li kellhom interess li jimmanuvraw ukoll kontra xulxin, li jqarrqu b'xulxin, li jfinġu u juru wiċċ b'ieħor u li l-kelma tagħhom ma tistax toqgħod fuqha. Il-qorti sejra għalhekk toqgħod fuq ix-xiehda li ngħatat quddiemha għax temmen illi kull konklużjoni mibnija fuq dak li nstema' waqt l-interċettazzjonijiet tkun waħda perikoluża u prekarja.

Ngħaddu issa biex naraw l-elementi tar-reati li bihom l-akkużat huwa mixli u jekk dawn jirriżultawx jew le, lil hemm minn kull dubju dettat mir-raġuni, mix-xiehda miġjuba quddiem il-qorti u li l-qorti temmen li tista' toqgħod fuqha.

L-ewwel kap tal-att ta' akkuża huwa mibni fuq l-art. 115(*b*) u (*ċ*) tal-Kodiċi Kriminali:

115. Kull uffiċjal jew impjegat pubbliku li, in konnessjoni mal-kariga jew impieg tiegħu, jitlob, jirċievi jew jaċċetta għalih jew għal ħaddieħor xi rigal jew wegħda jew offerta ta' xi rigal fi flus jew f'utli ieħor, jew ta' xi vantaġġ ieħor, li għalihom huwa ma jkollux jedd, jeħel, meta jinsab ħati –
… … …

(*b*) jekk l-iskop ikun sabiex l-uffiċjal jew impjegat jonqos li jagħmel dak li hu fid-dmir tiegħu li jagħmel, għall-fatt biss li jkun aċċetta l-ħlas, il-wegħda jew l-offerta, il-piena ta' priġunerija minn erba' xhur sa tmintax-il xahar;

(*ċ*) jekk, barra milli jkun aċċetta l-ħlas, il-wegħda jew l-offerta, l-uffiċjal jew impjegat ikun fil-fatt naqas li jagħmel dak li hu fid-dmir tiegħu li jagħmel, il-piena ta' priġunerija minn sitt xhur sa tliet snin.

Biex ikun ħati ta' dan ir-reat l-uffiċjal pubbliku jrid ikun talab, irċieva jew aċċetta rigal jew wegħda ta' rigal, ukoll jekk għal ħaddieħor, biex jonqos li jagħmel id-dmir tiegħu. Ir-reat ikun aktar gravi jekk l-uffiċjal effettivament jonqos milli jagħmel id-dmir tiegħu.

L-aċċettazzjoni trid tkun saret qabel, u mhux wara, li jkun sar in-nuqqas tal-qadi tad-dmir, iżda hija biżżejjed l-aċċettazzjoni tal-wegħda, mhux ukoll tal-ħlas ta' dak imwiegħed. Fi kliem ieħor, jekk l-uffiċjal pubbliku jaċċetta l-wegħda magħmula lilu bil-għan li jonqos minn dmirijietu, effettivament jonqos minn dawk id-dmirijiet u jitħallas wara li jkun naqas, ikun ħati ta' dan ir-reat għalkemm il-ħlas ikun sar wara n-nuqqas. Jekk, min-naħa l-oħra, l-uffiċjal ikun irrifjuta l-offerta iżda, wara li jkun sar il-fatt, jaċċetta l-ħlas, ma jkunx ħati taħt dan l-artikolu.

Il-wegħda wkoll trid tkun ta' flus, jew utli jew vantaġġ li għalihom dak li jaċċetta l-offerta ma jkollux jedd.

Fil-każ tallum, li saret u kienet imtennija l-offerta ta' ħlas ta' għaxart elef lira (Lm10,000) jirriżulta ampjament u ma huwiex kontestat. Lanqas ma huwa kontestat illi l-akkużat huwa uffiċjal pubbliku. Iżda jirriżulta lil hemm minn kull dubju li l-akkużat aċċetta l-offerta?

Il-qorti ma għandhiex dubju li dan huwa l-każ. Il-kliem, ripetut kull meta saret l-offerta, li "flus ma rridx" kien biss mossa tattika oħra tal-akkużat, mossa prudenti biex jekk min ikun għamel l-offerta jikxef il-fatt, l-akkużat ikun jista' jgħid illi hu ma aċċettax. Iżda kieku tassew ried jirrifjuta l-offerta, u jagħlaq, isakkar u jimbarra l-bieb għal proposti perikolużi bħal dawn, l-akkużat kien jirrifjuta li jkompli l-konversazzjoni u mhux ikompli jgħid illi jara x'jista' jagħmel. Dan kien messaġġ moħbi imma ċar illi l-bieb għadu mbexxaq, u min kellu jifhem il-messaġġ fehmu. L-akkużat ma qalx "le, *punto e basta*": qal "nara x'nista' nagħmel; nara ħaqqux u jekk ħaqqu nagħtihulu; nara xi jridu l-ħaqq u s-sewwa." Tant fehmu Grech Sant illi meta Zammit u Pierre Camilleri qalulu li kienu sejrin iħallsu ħamest elef lira (Lm5,000) u mhux għaxra (Lm10,000) ma qalilhomx li setgħu ma jħallsu xejn għax l-akkużat ma ried xejn.

Ftehim bħal dan ma jsirx b'forom u bi kliem sagramentali.

Ukoll, l-intenzjoni ta’ bniedem tidher mhux biss minn kliemu, aktar u aktar meta l-kliem ikun ta’ bniedem intelliġenti li jaf ukoll jimxi “tattikament”, u meta għalhekk l-intelliġenza ssir ukoll ħażen; l-intenzjoni tidher ukoll, u forsi aktar, mill-għemil. U l-aktar għemil ċar li juri l-intenzjoni kienet l-imġieba tal-akkużat meta Grech Sant ġablu l-flus.

Hawnhekk il-qorti trid tgħid illi temmen lil Grech Sant dwar x’ġara meta dan lill-akkużat ħadlu l-flus: li l-flus tahomlu l-ewwel ħaġa malli daħal, li baqgħu jitkellmu bħallikieku din kienet laqgħa normali bejn ħbieb, li l-akkużat ma qal xejn dwar il-flus u ma qallux jeħodhom lura, u li l-akkużat wera li kien fehem x’ġara.

L-imġieba tal-akkużat ma kinitx ta’ wieħed li nħasad u ma kienx jaf x’sejjer jaqbad jagħmel meta rċieva l-flus. Kienet ta’ wieħed li kien qiegħed jistenna dak li ġara, xejn ma issorprendih, u baqa’ jitkellem ma’ ħabib bħallikieku ma ġara xejn ta’ barra minn hawn. Ma kienx u ma kellux għalfejn ikun *flabbergasted* għax dan l-aħħar att tal-ftehim – il-ħlas – ma ġiex bħal sajetta fil-bnazzi. Fil-fatt kien jaf minn qabel li ġej ikellmu Grech Sant, hu stess qal li seta’ jobsor fuq xiex, kien jaf li ġà saret offerta ta’ flus qabel, u kellu ħin biżżejjed biex iħejji ruħu u jkun jaf kif kellu jilqgħu meta jiġih bil-flus. Minn dan kollu ma għamel xejn għax l-affarijiet ġraw kif kien qiegħed jistenniehom u kif riedhom li jiġru hu, bis-saħħa ta’ ftehim milħuq minn qabel.

Il-flus aċċettahom tant li beda jonfoq minnhom. Beda jonfoqhom biex jaħsilhom u mhux biex jara kinux foloz. La spiżerija u wisq anqas ħanut tax-xorb ma huma postijiet fejn tmur biex tara flus humiex foloz.

Jista’ jkun illi l-akkużat tassew għamel il-ħsieb li l-flus jagħtihom karità, għalkemm il-qorti temmen li dan il-ħsieb ifformah wara li rċevihom, kif wara kollox xehed hu stess. Dan ma għandux wisq relevanza għall-għanijiet ta’ sejbien ta’ ħtija, għax l-art. 115 stess igħid illi l-flus jistgħu jkunu għalih jew għal ħaddieħor. Iżda jekk tassew ried jagħti l-flus għall-karità kellu żmien u opportunità biżżejjed li

jagħmel hekk qabel ma ġie arrestat fl-1 t'Awissu 2002. Hawn biżżejjed istituti f'Malta fejn il-karità tista' ssir anonimament, u jekk tassew ried li l-flus imorru l-Ingilterra x'żammu milli jagħtihom lis-Saċerdot Għawdxi fil-31 ta' Lulju 2002? Mhux aktar jagħmel sens jagħtihomlu meta dan kien għadu f'dawn il-Gżejjer, flok ikollu jgħaddihom mis-sistema bankarju biex jibgħathomlu Londra wara li jkun telaq? Jekk tassew sar il-ħsieb li l-flus imorru għall-karità, il-flus setgħu jingħataw lis-Saċerdot Għawdxi għalkemm kienu għadhom ma iddeċidewx preċiżament għal liema karità jmorru; is-Saċerdot seta' żammhom hu sakemm jiddeċiedu. Hemm ħafna xi jħasseb lill-qorti li l-ħsieb tal-karità nħoloq meta l-akkużat sar jaf li l-pulizija kienu bdew jinvestigaw, iżda, kif ġà ngħad, dan ma huwiex wisq relevanti għall-għanijiet ta' sejbien ta' ħtija.

Il-qorti għalhekk temmen illi l-akkużat aċċetta l-wegħda ta' ħlas qabel il-5 ta' Lulju 2002 u aċċetta t-twettiq tal-wegħda fis-6 ta' Lulju 2002. Il-qorti temmen dan bla ma għandha għalfejn toqgħod fuq l-argument tal-prosekuzzjoni illi Pierre Camilleri u Zammit ma kinux sejrin jagħtu l-flus lill-akkużat jekk dan tassew ma ridhomx, u li kienu jżommuhom għalihom. Il-qorti ma toqgħodx fuq dan l-argument għax tara li huwa plawsibbli l-kontro-argument tad-difiża li Camilleri u Zammit kellhom interess li lill-akkużat jikkompromettuh biex aktar faċilment ikunu jistgħu jinqdew bih f'okkażjonijiet oħra. Ma kienx dan l-argument tal-prosekuzzjoni li wassal lill-qorti għall-konklużjoni li waslet għaliha.

Lanqas ma jidhrilha l-qorti li għandha tidħol fil-kwistjoni ta' xi tfisser il-kelma tal-akkużat meta qal li dan kollu għamlu biex "jinvesti fil-ħbiberija", u jekk dan l-investiment fil-ħbiberija huwiex vantaġġ jew utli għall-għanijiet tal-art. 115 tal-Kodiċi Kriminali. Il-qorti temmen li l-akkużat għamel dak li għamel minħabba l-wegħda tal-flus – flus li ma kellux jedd għalihom – u mhux għall-ħbiberija.

Jonqos li naraw jekk l-akkużat tassew naqasx milli jaqdi dmirijietu minħabba f'din il-wegħda ta' flus magħmula u aċċettata qabel il-5 ta' Lulju 2002.

L-akkużat igħid illi dmirijietu qdiehom għax is-sentenza tal-5 ta' Lulju 2002 kienet waħda ġusta, għal ħafna raġunijiet, fosthom l-ammissjoni bikrija, il-parametri oġġettivi li joħorġu minn preċedenti ġudizzjarji u dawk miftiehma bejn prosekuzzjoni u difiża, il-laqgħa *in camera* mal-avukati, il-fatt illi l-art. 453A tal-Kodiċi Kriminali kien laħaq daħal fis-seħħ, il-fedina penali li fiha ma kienx hemm reati oħra dwar droga, il-fatt illi t-tliet imħallfin qablu, fosthom l-Imħallef Filletti li qatt ma ċċappas b'dell ta' korruzzjoni.

Mas-sentenza tista' taqbel u tista' ma taqbilx; tista' wkoll tgħid illi l-motivazzjoni tagħha twasslek għal konklużjonijiet differenti. Dan kollu iżda huwa irrelevanti. Id-dmir tal-akkużat bħala mħallef ma kienx biss li jagħti sentenza ġusta u tajba; kien li ma jħallix li fil-konsiderazzjonijiet li jwassluh għas-sentenza jidħlu fatturi barra mill-proċess ġudizzjarju, bħal ma huma wegħdiet ta' flus. Dan id-dmir joħroġ ċar mid-disposizzjonijiet tal-art. 8 u mill-ġurament tal-ħatra miġjub fl-art. 10 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili:

Jiena … … … naħlef li nagħmel bis-sewwa d-dmirijiet ta' mħallef bla favuri u mingħajr ma nżomm ma ħadd, kif irid il-ħaqq u l-jedd, u kif iridu l-liġijiet u d-drawwiet ta' Malta, għall-gieh t'Alla u tar-Repubblika ta' Malta, u li ma nikkomunika, direttament jew indirettament, ma' ebda waħda mill-partijiet f'kawża f'waħda jew oħra mill-qrati superjuri jew inferjuri, lanqas ma l-avukati jew prokuraturi legali tagħhom, lanqas ma' ħaddieħor, fl-isem ta' waħda jew oħra mill-partijiet, dwar kawża li tkun għad ma nqatgħatx, jew li tkun sejra tibda jew tissokta f'waħda mill-qrati hawn fuq imsemmija, barra minn fil-qorti bil-miftuħ, ħlief fil-każijiet li l-liġi ssemmi espressament; u li jiena nxandar fil-qorti bil-miftuħ, dawk il-komnikazzjonijiet li jsiruli u ngħarraf bihom lill-President tar-Repubblika.

Dan qiegħed jingħad mhux għax l-akkużat huwa mixli li kiser il-ġurament tal-ħatra; qiegħed jingħad għax l-akkużat huwa mixli li minħabba wegħda ta' flus ma wettaqx dmirijietu, u dawk id-dmirijiet joħorġu wkoll mill-

ġurament tal-ħatra. Meta ikkomunika ma’ Grech Sant u ma’ Zammit fl-interess ta’ Mario Camilleri, sema’ dak li kellhom xi jgħidulu dwar każ li kien għadu qiegħed jinstema’ u aċċetta l-wegħda li għamlulu, kiser dan id-dmir, u ma jista’ qatt ikollna s-serħan tal-moħħ illi fost il-konsiderazzjonijiet li wasslu għas-sentenza ma kienx hemm ukoll dawn il-fatturi illeġittimi. Huwa dak is-serħan tal-moħħ li trid il-liġi meta timponi dawk id-dmirijiet fuq l-imħallfin, u huwa dak is-serħan tal-moħħ li, minħabba f’dak li għamel u li ħalla li jsir l-akkużat, ma jista’ issa qatt ikollna.

Il-qorti temmen u tgħid illi lanqas waħdu, fil-qalb ta’ qalbu, ma jista’ l-akkużat igħid lilu nnifsu b’ċertezza assoluta li s-sentenza kienet tkun dak li kienet li kieku ma seħħx dak kollu li seħħ.

L-akkużat huwa għalhekk ħati ta’ dak li ġie mixli bih fl-ewwel kap tal-att ta’ akkuża.
It-tieni kap tal-att ta’ akkuża huwa mibni fuq l-artt. 121A(2) u 141 tal-Kodiċi Kriminali. Biex jiftehem aħjar, l-art. 121A qiegħed hawn jinġieb sħiħ:

121A. (1) Kull min iwiegħed, jagħti jew joffri, sew b’mod dirett sew indirett, xi vantaġġ mhux xieraq lil xi persuna oħra li tasserixxi jew tikkonferma li huwa jew hija jkunu kapaċi li jagħmlu xi influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif tiddeċiedi xi persuna li hemm imsemmija fl-artikoli preċedenti ta’ dan is-sub-titolu, sabiex iġiegħel lil dik il-persuna oħra teserċita dik l-influwenza, sew jekk dak il-vantaġġ mhux xieraq ikun għal dik il-persuna oħra jew għal xi ħadd ieħor, għandu, meta jinsab ħati, jeħel il-piena ta’ priġunerija għal żmien minn tliet xhur sa sena.

(2) Kull min jirċievi jew jaċċetta xi offerta jew wegħda ta’ xi vantaġġ mhux xieraq għalih innifsu jew għal xi ħadd ieħor bil-għan li jeserċita xi influwenza mhux xierqa bħalma hemm imsemmi fis-subartikolu (1) jeħel, meta jinsab ħati, il-piena stabbilita f’dak is-subartikolu.

(3) Ir-reati msemmija fis-subartikoli (1) u (2) jkunu saru għalkollox sew jekk il-kapaċità allegata li ssir influwenza mhux xierqa kienet jew ma kienetx teżisti, sew jekk l-influwenza tkun jew ma tkunx saret u sew jekk l-influwenza pretiża twassal jew ma twassalx għar-riżultat intiż.

141. Barra mill-każijiet li fihom il-liġi tgħid espressament liema huma l-pieni li għandhom jingħataw għar-reati li jsiru minn uffiċjali jew impjegati pubbliċi, kull uffiċjal jew impjegat pubbliku li jsir ħati ta' reat ieħor li huwa kellu jissorvelja biex ma jsirx jew li minħabba l-kariga tiegħu huwa kellu d-dmir li jimpedixxi, jeħel, meta jinsab ħati, il-piena stabbilita għal dak ir-reat, miżjuda bi grad.

Ikun ħati ta' dan ir-reat kemm (i) min jagħmel wegħda jew offerta lil persuna oħra li turi li hi għandha influwenza mhux xierqa fuq kif tiddeċiedi terza persuna li jkollha funzjoni pubblika, bħal ma hu ġudikant, biex tinqeda b'dik l-influwenza, u jkun ħati wkoll (ii) min, wara li jkun wera li għandu dik l-influwenza, jaċċetta l-offerta li ssirlu bil-għan li jinqeda b'dik l-influwenza fuq it-terza persuna; ma huwiex biżżejjed li jkun laqa' l-offerta biex jinfluwenza lilu nnifsu. Fil-każ tallum tinteressana t-tieni ipotesi.

Ġà rajna li kien hemm offerta jew wegħda magħmula lill-akkużat u aċċettata mill-akkużat qabel il-5 ta' Lulju 2002. Li rridu naraw hu jekk l-akkużat kienx asserixxa jew ikkonferma li hu għandu influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif jiddeċiedu l-membri oħra ta' qorti kolleġġjali, u jekk l-offerta saritx u kinitx aċċettata bil-għan li l-akkużat jinqeda b'dik l-influwenza fuq l-imħallfin l-oħra, u mhux biss, kif rajna fuq, biex iħalliha tkun fattur fil-konsiderazzjonijiet li jwasslu għad-deċiżjoni tiegħu.

Ġà għidna li ftehim bħal dan, mir-*rerum natura*, ma jsirx b'forom jew bi kliem sagramentali; jista' wkoll isir, kif ngħidu metaforikament, *with a wink and a nod*. Ġà rajna li fl-okkażjoni tal-ewwel offerta li saret minn Grech Sant għal-ħabta ta' Jannar tal-2002, meta l-akkużat, għalkemm

membru tal-Qorti tal-Appell Kriminali, ma kienx president tal-qorti, l-akkużat kien qal lil Grech Sant li l-kelma tiegħu ma kellhiex wisq piż; madankollu, jara x'jista' jagħmel. Fi kliem ieħor, "influwenza" ftit kellu, għax kien l-anqas wieħed anzjan, imma dik il-ftit li kellu jara x'jista' jagħmel biha.

Is-sitwazzjoni nbidlet meta ġiet imtennija l-offerta: issa kien laħaq President tal-Qorti tal-Appell; issa ċertament l-influwenza tiegħu fuq il-membri l-oħra tal-Qorti tal-Appell kibret. Din kienet ħaġa ovvja u impliċita; il-ħatra tiegħu stess kienet turi, tasserixxi u tikkonferma li kellu influwenza fuq l-imħallfin l-oħra. Kemm hu u kemm Grech Sant u Zammit kienu jafu dan, u ma kinux meħtieġa asserzjonijiet u konfermi aktar espliċiti.

L-influwenza li membru ta' qorti kolleġġjali jkollu fuq kif jiddeċiedu l-oħrajn tista' tkun leġittima, meta tkun motivata minn konsiderazzjonijiet leġittimi; tista' tkun ukoll illeċita, u għalhekk "mhux xierqa", meta motivata fuq it-tama ta' qligħ imwiegħed.

Huwa wkoll impliċitu li l-akkużat kellu jinqeda b'dik l-influwenza fuq il-ġudikanti l-oħra, u mhux biss jagħti l-vot tiegħu u daqshekk. Il-vot tiegħu, ukoll ta' president, kien biss wieħed minn tlieta u għalhekk waħdu ma kienx biżżejjed. Ma kienx jaf li l-vot ta' Dr Patrick Vella kien ġà nxtara; hu stess xehed li sar jaf b'dan l-għada tas-sentenza, u mhux qabel. Li kieku kien jaf qabel, seta' jagħti biss il-vot tiegħu u jibqa' passiv, imma, għax ma kienx jaf, u għax kellu bżonn mill-inqas vot ieħor, kellu bilfors iġib miegħu mill-inqas imħallef ieħor. Imġieba oħra, fiċ-ċirkostanzi, ma kinitx tagħmel sens. Fil-fatt rajna li din l-influwenza nqeda biha kemm fuq Dr Patrick Vella, meta qallu li l-ewwel abbozz – dak taċ-ċaħda tal-appell – kien prematur u mhux skond il-ftehim bejn l-imħallfin, u li għalhekk kellu jiġi skartat, u kif ukoll fuq l-Imħallef Filletti, meta dan mar jistaqsih għala, meta l-ftehim kien li t-tnaqqis fil-piena, jekk jingħata, kellu jkun ta' tliet (3) snin, minflok kien ta' erba' (4) snin.

Rajna wkoll, għalkemm dan ma huwiex meħtieġ għall-għanijiet ta’ ħtija, illi l-influwenza wasslet għar-riżultat mixtieq.

L-akkużat huwa għalhekk ħati taħt l-art. 121A(2) tal-Kodiċi Kriminali.

Dan ir-reat ikun aggravat taħt l-art. 141 jekk min iwettqu kellu d-dmir, minħabba l-ħatra tiegħu, li jara li dak ir-reat ma jseħħx. Din id-disposizzjoni ta’ liġi kienet interpretata hekk mill-Qorti tal-Appell Kriminali f’sentenza mogħtija fis-17 ta’ Lulju 2002 *in re* Il-Pulizija *versus* Emmanuel Testa:

Biex jiskatta d-dover jew obbligu taħt l-artikolu 141 imsemmi, irid ikun hemm xi disposizzjoni ta’ liġi jew xi kundizzjoni ta’ impieg li, direttament jew indirettament, timponi l-obbligu fuq l-uffiċjal jew impjegat pubbliku li jkun li jissorvelja li ma jsirx xi reat partikolari (jew ir-reati kollha) jew li jimpedixxi dan ir-reat (jew reati).

Kull imħallef għandu s-setgħa u għalhekk id-dmir li jara li l-proċeduri fil-qorti tiegħu jimxu kif imiss u kif tgħid u trid il-liġi. F’qorti kolleġġjali dan id-dmir imiss qabel kull ħaddieħor lill-president ta’ dik il-qorti. Ma jistax ikun hemm l-iċken dubju illi, jekk president ta’ qorti kolleġġjali jsir jaf li wieħed mill-imħallfin l-oħra nxtara biex jeżerċita influwenza mhux xierqa, il-president ikollu s-setgħa u d-dmir li ma jħallix li dan isir.

Fil-każ tallum, għalhekk, l-akkużat bħala President tal-Qorti tal-Appell kellu d-dmir li jara li r-reat taħt l-art. 121A(2) ma jseħħx. Billi, minflok, ir-reat wettqu hu, ir-reat huwa aggravat taħt l-art. 141 tal-Kodiċi Kriminali.

L-akkużat huwa għalhekk ħati ta’ dak li ġie mixli bih fit-tieni kap tal-att ta’ akkuża.

It-tielet kap tal-att ta’ akkuża huwa mibni fuq l-art. 133 tal-Kodiċi Kriminali:

133. Kull uffiċjal jew impjegat pubbliku li jikkomunika jew jippubblika dokument jew fatt li jkun ġie fdat lilu jew li jkun ġie magħruf minnu minħabba l-kariga jew impieg tiegħu, u illi għandu jibqa' sigriet, jew illi b'xi mod igħin biex jiġi magħruf, meta l-fatt ma jkunx jikkostitwixxi fih innifsu delitt aktar gravi, jeħel, meta jinsab ħati, il-piena ta' priġunerija għal żmien ta' mhux aktar minn sena jew il-multa.

Dwar din l-akkuża ftit hemm xi tgħid. L-akkużat stess stqarr li kixef kif sejra tkun is-sentenza qabel ma ngħatat: dan ammettieh kemm – skond hu b'mod esaġġerat – fl-istqarrija "tattika" quddiem il-Kummissarju tal-Pulizija u kemm meta minjeddu xehed quddiem din il-qorti, meta ammetta biss għal okkażjoni waħda meta lil Grech Sant fil-jum ta' qabel ma kellha tingħata s-sentenza qallu kif sejra tkun. F'kull każ, ukoll jekk titwemmen it-tieni verżjoni, hemm l-elementi kollha ta' kxif ta' fatt jew dokument li, fil-waqt meta inkixef, kellu jibqa' sigriet.

Lanqas ma taqbel il-qorti mal-argument tad-difiża li din id-disposizzjoni tal-liġi tolqot biss dokumenti li jridu jibqgħu sigrieti għal dejjem u mhux biss, bħas-sentenzi tal-qrati, sakemm jiġu pubblikati. Li hu meħtieġ hu li d-dokument jew fatt kellu jinżamm sigriet fil-waqt meta nkixef.

Ukoll ma taqbilx il-qorti li l-akkużat kellu jiġi mixli mhux bi kxif ta' sigrieti uffiċjali taħt l-art. 133 iżda bi kxif ta' sigrieti professjonali, li hu delitt aktar gravi taħt l-art. 257 tal-Kodiċi Kriminali. Huwa l-art. 133 li jolqot sigrieti tal-istat jew ta' entità tal-istat, bħal ma huwa l-organu ġudizzjarju. F'kull każ, jekk sigriet uffiċjali jkun ukoll sigriet professjonali, id-delitt taħt l-art. 133 huwa kompriż u involut f'dak taħt l-art. 257.

L-akkużat huwa għalhekk ħati ta' dak li ġie mixli bih fit-tielet kap tal-att ta' akkuża.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiddikjara lill-akkużat Dr Noel Arrigo:

- ħati taħt l-ewwel kap tal-att ta' akkuża u taħt l-art. 155 (*b*) u (*ċ*) tal-Kodiċi Kriminali talli, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, in konnessjoni mal-kariga jew impjieg tiegħu, talab, irċeva jew aċċetta għalih jew għal ħaddieħor xi rigal jew wegħda jew offerta ta' xi rigal fi flus jew f'utli ieħor, jew ta' xi vantaġġ ieħor, li għalih huwa ma kellux jedd, b'dan li l-iskop tal-ħlas, tal-wegħda jew ta' l-offerta kien sabiex jonqos li jagħmel dak li kien fid-dmir tiegħu li jagħmel, u b'dan ukoll illi barra milli aċċetta l-ħlas, il-wegħda jew l-offerta, fil-fatt naqas li jagħmel dak li kien fid-dmir tiegħu li jagħmel;

- ħati taħt it-tieni kap tal-att ta' akkuża u taħt l-artt. 121A(2) u 141 tal-Kodiċi Kriminali talli rċieva u aċċetta xi offerta jew wegħda ta' xi vantaġġ mhux xieraq għalih innifsu jew għal xi ħadd ieħor bil-għan li jeżerċita xi influwenza mhux xierqa fuq il-mod kif jiddeċiedi xi uffiċjal jew impjegat pubbliku, b'dana wkoll illi sar ħati ta' reat li hu, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, kellu jissorvelja biex ma jsirx jew li minħabba l-kariga tiegħu huwa kellu d-dmir li jimpedixxi; u

- ħati taħt it-tielet kap tal-att ta' akkuża u taħt l-art. 133 tal-Kodiċi Kriminali talli, bħala uffiċjal jew impjegat pubbliku, ikkomunika jew ippubblika dokument jew fatt li ġie fdat lilu jew li kien ġie magħruf minnu minħabba l-kariga jew impjieg tiegħu, u illi kellu jibqa' sigriet, jew b'xi mod għen biex jiġi magħruf.

Tordna illi jitkompla s-smigħ għal dak li jgħid u jrid l-art. 490 tal-Kodiċi Kriminali, u tipprovdi dwar il-piena wara li jkun sar dak li trid dik id-disposizzjoni ta' liġi.

< Sentenza In Parte >

--------------------------------TMIEM--------------------------------